TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Sayı :20808
Tarih :23.10.2026

10/4890

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye'de fosil yakıt kaynaklı hava kirliliğinin halk sağlığı, ekolojik denge ve ekonomi üzerindeki etkilerinin araştırılması; fosil yakıtlara dayalı enerji politikalarının sonuçlarının ortaya konulması ve gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. Temiz Hava Hakkı Platformu ile Enerji ve Temiz Hava Araştırma Merkezi'nin raporuna göre Türkiye'de $PM_{2.5}$ kaynaklı hava kirliliğinin yüzde 52'si fosil yakıtlardan kaynaklanmakta, bu kirlilik yılda yaklaşık 26 bin 500 erken ölümle ilişkilendirilmekte ve ekonomiye yıllık yaklaşık 55 milyar dolar maliyet yüklemektedir. Gayrisafi yurt içi hasılanın yüzde 4,1'ine karşılık gelen bu maliyetin yanı sıra raporda yılda yaklaşık 8 bin erken doğum, 8 bin 200 düşük doğum ağırlıklı bebek ve 5 bin 100 yeni çocukluk çağı astım vakası da fosil yakıt kaynaklı kirlilikle ilişkilendirilmektedir. Bu veriler ışığında kömürlü termik santralların faaliyetlerinin sonlandırılması, yeni santral projeleri ile kapasite artışlarının önlenmesi, fosil yakıtlardan çıkışın planlanması, halk sağlığını ve ekosistemleri koruyacak bağlayıcı önlemlerin alınması ve bu süreçte işçilerin sosyal haklarını güvence altına alacak alternatif istihdam alanlarının oluşturulması amacıyla bir Araştırma Komisyonu kurulmasını ve bu hususta Anayasa'nın 98'inci İçtüzüğün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

GEREKÇE

Ekolojik yıkım, kapitalist üretim ve birikim ilişkilerinden bağımsız değerlendirilemeyecek; doğanın metalaştırılması, sınırsız üretim ve tüketim anlayışı ile kamusal yararın piyasa çıkarlarına tabi kılınmasının sonuçlarını açığa çıkaran yapısal bir sorundur. Fosil yakıtlara dayalı enerji politikaları da bu düzenin temel bileşenlerinden biridir. Kömür, petrol ve doğal gazın üretimden ulaşıma kadar yaşamın farklı alanlarında yaygın biçimde kullanılması, yalnızca iklim krizini derinleştirmemekte; hava kirliliği, ekosistemlerin tahribatı, sağlık hakkının ihlali ve toplumsal eşitsizlikler üzerinden çok boyutlu bir yıkım yaratmaktadır. Bu yıkımın önlenmesi, piyasanın kendiliğinden işleyişine bırakılamayacak ölçüde kamusal bir sorumluluktur.

Temiz Hava Hakkı Platformu (THHP) ile Enerji ve Temiz Hava Araştırma Merkezi (CREA) tarafından 22 Ekim 2026 tarihinde yayımlanan *Fosil Yakıtların Türkiye'ye Ağır Faturası: Sağlık Yükü ve Ekonomik Maliyeti* başlıklı rapor, fosil yakıt bağımlılığının sonuçlarını somut verilerle ortaya koymaktadır. Rapora göre Türkiye'de ince partikül madde ($PM_{2.5}$) kaynaklı hava kirliliğinin yüzde 52'si fosil yakıtlardan kaynaklanmaktadır. Bu kirliliğin sağlık üzerindeki etkilerinin yıllık ekonomik maliyeti yaklaşık 55 milyar dolar olup 2024 yılı gayrisafi yurt içi hasılasının yüzde 4,1'ine karşılık gelmektedir. Fosil yakıt kaynaklı hava kirliliği, kalp ve damar hastalıkları, solunum yolu hastalıkları, akciğer kanseri, inme ve diyabetle ilişkili olmak üzere yılda yaklaşık 26 bin 500 erken ölüme yol açmaktadır. Aynı raporda, bu kirlilikle bağlantılı olarak yılda yaklaşık 8 bin erken doğum, 8 bin 200 düşük doğum ağırlıklı bebek, 5 bin 100 yeni çocukluk çağı astım vakası ve astım nedeniyle 6 bin 500 acil servis başvurusu gerçekleştiği tahmin edilmektedir.

Bu veriler, fosil yakıt bağımlılığının yalnızca çevresel bir maliyet yaratmadığını; yaşam hakkını, kuşaklar arası adaleti ve toplumun sağlık koşullarını doğrudan etkilediğini göstermektedir. Üstelik kirliliğin ekonomik maliyeti toplumun bütünü tarafından taşınırken enerji üretimi ve tedarikinden elde edilen kazançların dağılımı aynı ölçüde toplumsal değildir. Sağlık harcamaları, iş gücü kaybı ve önlenebilir ölümler üzerinden ortaya çıkan bu tablo, çevresel maliyetlerin kamusallaştırıldığı, ekonomik çıkarların ise belirli kesimlerde yoğunlaşabildiği bir düzenin sorgulanmasını zorunlu kılmaktadır.

Türkiye'de 2024 yılında elektrik üretiminin yüzde 35'inin kömürden, yüzde 19'unun doğal gazdan karşılanması ve sanayide nihai enerji tüketiminin yaklaşık yüzde 60'ının fosil yakıtlara dayanması, sorunun yapısal niteliğini ortaya koymaktadır.

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi 31. Taraflar Konferansı'na (COP31) ev sahipliği yapmaya hazırlanan Türkiye açısından fosil yakıt bağımlılığını azaltmak, yalnızca uluslararası taahhütlerin değil, yurttaşların yaşam hakkının da gereğidir. İktidarın sorumluluğu, ortaya konulan bilimsel verileri izlemekle sınırlı değildir; kirliliğin kaynağında önlenmesi, etkili denetimlerin yapılması, sağlık risklerinin azaltılması ve bağlayıcı politikaların hayata geçirilmesi için gerekli idari, mali ve hukuki girişimleri başlatmaktır.

Fosil yakıtlardan çıkış politikası, emekçilerin geçim kaynaklarını ve enerjiye erişim hakkını güvence altına alan adil bir dönüşüm anlayışıyla yürütülmelidir.

Yenilenebilir enerji yatırımları da ekosistemleri, halkın iradesini ve kamusal yararı gözetmeli; enerji yoksulluğunu derinleştirmeyen, demokratik katılımı esas alan bir planlamaya dayanmalıdır.

Bu çerçevede ilgili bakanlıkların kendi görev alanlarında gerekli önlemleri alması, kurumlar arası eşgüdümün sağlanması ve alınan kararların şeffaf biçimde kamuoyuna açıklanması gerekmektedir. Türkiye Büyük Millet Meclisinin de fosil yakıt kaynaklı kirliliğin boyutlarını, kamu politikalarının yeterliliğini ve önleyici tedbirlerin uygulanmasını denetlemesi; yaşam hakkını, ekolojik dengeyi ve halk sağlığını korumaya yönelik somut adımların atılmasını sağlaması zorunludur.

Bu veriler ışığında kömürlü termik santralların faaliyetlerinin sonlandırılması, yeni santral projeleri ile kapasite artışlarının önlenmesi, fosil yakıtlardan çıkışın planlanması, halk sağlığını ve ekosistemleri koruyacak bağlayıcı önlemlerin alınması ve bu süreçte işçilerin sosyal haklarını güvence altına alacak alternatif istihdam alanlarının oluşturulması amacıyla bir Araştırma Komisyonu kurulmasını ve Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

1	SÜMEYYE BOZ ÇAKI	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
3	SERHAT EREN	DİYARBAKIR	
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DİYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
16	CENGİZ ÇİÇEK	İSTANBUL	
17	MEHMET KAMAÇ	DİYARBAKIR	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	